

МИСТЕЦТВО

УДК 7.012:687.016

*Алла Баранова, Тетяна Вадимівна Ніколаєва, Тетяна Ігорівна Ніколаєва
(Київ)*

ДОСЛІДЖЕННЯ ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНИХ ХАРАКТЕРИСТИК МИСТЕЦЬКОГО НАПРЯМКУ СУПРЕМАТИЗМ В КОНТЕКСТІ ФОРМОУТВОРЕННЯ СУЧАСНОГО ОДЯГУ

Дослідження та визначення можливості використання геометричних форм, кольорової гами в проектуванні сучасного одягу для молоді на основі художньо-композиційних характеристик художнього напрямку «Супрематизм» в картинах К. Малевича початку ХХ століття.

Ключові слова: супрематизм, дизайн одягу, формоутворення костюма, геометричні форми, кольорова гама, художньо-композиційні характеристики.

Investigation and determination of the possibility of using geometric shapes and colors for modeling modern clothes for youth on the basis of the peculiarities of the artistic composition of the artistic direction "Suprematism" in the paintings by K. Malevich at the beginning of the twentieth century.

Key words: Suprematism, clothing design, costume design, geometric shapes, colors, artistic compositional characteristics.

Досліджуючи мистецтво, як фактор формоутворення в дизайні, науковці концентрують свою увагу: на композиції, засобах і прийомах виразності, творчих експериментах з формами та кольором. Художні напрямки: авангард, абстракціонізм, супрематизм, конструктивізм, що виникли в 20-30 роках ХХ століття, стали основою розвитку нових напрямів в дизайні.

За останні роки значне число наукових робіт було присвячено історії становлення та еволюції стилів дизайну, розробці теоретичних та практичних особливостей формоутворення в пластичних мистецтвах і перспектив їх вдосконалення. Це праці В.Г. Власова, Н.В. Воронова, А.А. Грашина, А.Е.Ефімова, В.Ф. Колейчука, та інших. Фактор формоутворення універсальної у багатьох видах діяльності, у тому числі в дизайні, використовується як джерело стильових, художніх та композиційних ідей. Такі течії як авангард, абстракціонізм, супрематизм, конструктивізм превалювали на початку ХХ століття та послужили лабораторією розвитку дизайну. Поглиблене дослідження художньо-композиційних характеристик напрямку «Супрематизм» сприятиме виявленню можливості використання геометричних форм і кольорової гами, та гармонійності у їх комбінуванні і розміщення у костюмі.[2, 3]

Досліджуючи мистецтво абстракціоністських теорій відомих художників: Р. Делоне, П. Мондріан, К. Малевич, В. Кандинського та інших, які у своїй творчості концентрувались на безпредметності композиції, яка виражалася шляхом розриву з конкретністю, створюючи мову універсальних елементів поступово абстрагуючись від реальних форм. Науковці Європи та Росії робили спроби узагальнити досвід абстракціонізму, вивчити першоелементи художніх форм (лінії, крапки, плями, коліру), а також опрацьовували ідеї синтезу живопису, архітектури, прикладного мистецтва та дизайну.[3, 1]

Супрематизму, який розвивався під впливом абстракціонізму використовував абстрактну філософічність, відрив від предметної і матеріальної реальності, переступивши в простір нового світу безпредметності, та висловлювався в комбінаціях різнокольорових площин найпростіших геометричних обрисів (в геометричних формах прямої лінії, квадрата, кола і прямокутника). Поєднання різнобарвних і різновеликих геометричних фігур утворює пронизані внутрішнім рухом врівноважені асиметричні, супрематичні композиції.

У супрематичних картинах відсутні уявлення про верх та низ, ліво та право. Всі напрямки картини рівноправні, як у космічному просторі. Простору картини більше непідвладне земне тяжіння, орієнтації верх-низ, воно перестало бути геоцентричним, тобто окремим випадком Всесвіту. Виникає самостійний світ, замкнутий в собі, і в той же час співвіднесені як рівний з універсальною світовою гармонією.[4, 5]

Зародившись в надрах живопису, супрематизм легко перемістився в об'ємні і просторові середовища дизайну, завдяки ясно вибудованій концепції розвитку і логіці обмеження образотворчих засобів.

Рис. 1. Творчі роботи К. Малевича. (Супрематизм 20-х років ХХ століття).

Супрематичні композиції Малевича представляють багатофігурні, зі складними взаєминами геометричних елементів системи, написані чистими локальними кольорами по білому тлі, де панують закони статичності і динаміки. За уявленнями Малевича основоположним законом творчості була неймовірна сила кольору, його барвиста інтенсивність, домінування над усіма іншими компонентами живопису - "закон контрастів".

Поєднання колірної мислення з різновеликими супрематичними фігурами утворює пронизані внутрішнім рухом врівноважені супрематичні композиції, художній твір, просторово-супрематичних моделей, в яких плоскі елементи обрисів композиційного мотиву художнього твору фіксує задум для побудови об'ємно-просторових форм у дизайні.

Вертикальні і горизонтальні супрематичні моделі будуються на просторовій динаміці, комбінація обсягів з художніх площинних форм, які мають різне застосування в дизайні одягу, в декоративних композиціях, а також сюжетна безпредметність основа побудови композиційного простору твору, напряду безпредметного мистецтва.[2, 4, 5]

Мова супрематизму виявила нові дизайнерські форми, нову красу і естетику. Супрематизм це засіб організації простору, ритму і часу. В процесі проектування одягу, комбінування кольорів та геометричних форм, для створення сучасного і актуального асортименту чоловічого гардероба були обрані зображення супрематичних картин Малевича (рис.1). Штучно спроектована мова супрематизму, на думку теоретика дизайну В.Ф. Сидоренка, успішно використовується в сфері дизайну протягом століть, що є актуальним для проектування сучасного одягу. [4, 6]

Для дослідження зображень супрематичних картин було використано системно-структурний аналіз. За допомогою проведеного аналізу виділено геометричні фігури, а також їх комбінування при створенні чоловічих костюмів у правильному поєднанні між собою та в кольоровій гамі. Кожна конкретна форма костюма, одягу, взуття, доповнень характеризується наступними первинними елементами: геометричними формами в цілому і її частинами, фактурою матеріалів, кольором і малюнком матеріалу, світлотою та насиченістю, властивостями матеріалів, формою та обробкою матеріалів. Зазначені властивості костюма як об'ємно-просторової форми, не є постійними і можуть змінюватися у визначених межах. Результати зміни цих властивостей дають безмежні можливості нових сполучень.

Використовуючи системний підхід для проектування перспективної колекції чоловічого одягу були виконані наступні етапи роботи: структурно-функціональний аналіз, соціологічні дослідження попиту споживачів, комбінаторний метод трансформації формоутворення, морфологічний аналіз і структурно-геометрична побудова форми.

За допомогою системно-структурного аналізу було виділено основні геометричні форми: квадрати, лінії, прямокутники, а також пропорції, статико-динамічну та симетричну організацію. Виведено знаки-символи майбутньої колекції одягу.

Використовуючи морфологічний аналіз в поєднанні з комбінаторними методами і методами трансформації формоутворення нових моделей, була отримана матриця майбутньої колекції чоловічого одягу. Трансформація цих елементів в одяг доцільна з точки зору вдосконалення форми та художньої виразності майбутніх колекцій, що підтвердились соціологічним дослідженням сучасних тенденцій формоутворення та кольору в чоловічому одязі (рис. 2).

Рис. 2. Ескізи проектуемого молодіжного одягу для чоловіків.

Згідно проведеного дослідження та аналізу проектованої колекції було використано ряд закономірностей, які роблять її доцільною та актуальною серед споживачів, а саме:

- використання модних кольорів наступного сезону (яскраво-червоний, жовтий, бежевий в даному випадку);
- гармонійне поєднання між собою чистих та насичених кольорів, з акцентом на яскраво-червоному та оранжевому, розміщуючи їх з нейтральними кольорами в одному кольоровому акценті у даному випадку з нейтральними базовими кольорами (бежевого відтінку);
- повне бадьорості і пристрасті гармонійне поєднання червоного і оранжевого насиченого відтінку надає іскру будь-якій комбінації;
- використані кольори третього ряду, що виходять від змішання хроматичних кольорів з ахроматичними, червоного з білим, червоного з чорним, оранжевого із сірим;
- комбінування сорочки з геометричними принтами як із мало об'ємними так і об'ємними силуетами;
- велика кількість накладних та вшивних кишень як на брюках так і сорочках;
- використання правил асиметричної побудови композицій.

Незвичність геометричних форм притаманних стилю супрематизм та дослідження їх художньо-композиційних характеристик і принципів формоутворення костюма, слугували для використання їх у комбінування та трансформації в сучасному молодіжному одязі для чоловіків, який набуває сучасних, актуальних форм та членувань, яка використовує канони простих форм супрематизму Малевича в сучасному проектуванні одягу. Нові форми костюма ускладнюються та наповнюються новим сенсом, що сприяє відкритості для нових яскравих експериментів. Стель супрематизму надихає на створення чогось дуже незвичного в одязі, демонструючи, що мода йде вперед, руйнуючи звичні для нас стандарти. Тому саме геометричні елементи та членування форми використовуються як основна ідея проектованої колекції молодіжного одягу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Аксенова М. Мода и стиль / М. Аксенова, Т. Евсеева, А. Чернова – М. : Мир энциклопедий Аванта +, 2008. – 476 с.
2. Бытачевская Т. Н. Искусство художественного авангарда XX века как фактор формообразования в дизайне: Теоретические концепции и проблемы интерпретации: дис. доктора искусствовед.: 17.00.06/ Бытачевская Тамара Никифоровна. – М. : 2005. – 338 с.
3. Жадова Л.А. О теории советского дизайна 20-х годов // Вопросы технической эстетики. 1968. Вып. 1. С. 34-38.
4. Малевич Казимир: [іменний сайт] [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.if-art.com/pgallery/per/kmalevich/4.html> (див. іл.).
5. Малевич К. Черный квадрат. СПб: Азбука, 2001. 567с.
6. Сидоренко В. Ф Эстетика проектного творчества. Тожество, целесообразность и хаос // Проблемы дизайна – 5: Сб. ст. / НИИ теории и истории изобр. Искусств Рос. акад. художеств; Отв. Ред. В. Р. Аронов. М: Артпроект, 2009. С. 28-48.

УДК 78.01:78.071.1/78.071.4

Ольга Москалюк
(Луцьк)

ГНАТ ХОТКЕВИЧ – ВИДАТНА ОСОБИСТІТЬ, МИТЕЦЬ УНІВЕРСАЛЬНОГО ОБДАРУВАННЯ

Стаття розглядає постать видатного українського бандуриста, композитора, письменника, мистецтвознавця, історика, етнографа, педагога, театрального і громадсько-політичного діяча Гната Хоткевича як універсальну творчу особистість. Проаналізовано низку матеріалів, присвячених творчості митця, що розкривають його багатогранну діяльність.

Ключові слова: творча постать Гната Хоткевича, універсальна творча особистість, культурна спадщина, творча діяльність.

The article considers the figure of a prominent Ukrainian bandurist, composer, writer, art historian, ethnographer, teacher, theatrical and socio-political figure of Hnat Khotkevych as a universal creative personality. A series of materials devoted to creativity of the artist, revealing its multifaceted activity is analyzed.

Key words: creative figure of Hnat Khotkevich, universal creative person, cultural heritage, creative activity.

Далеко не кожній людині судилося увійти в історію держави на довгі роки. Але ми знаємо видатні історичні постаті, які, завдяки своїм універсальним обдаруванням, стали гордістю нашої історії. Саме до таких особистостей можна віднести Гната Хоткевича – українського бандуриста, композитора, письменника, мистецтвознавця, історика, етнографа, педагога, театрального і громадсько-політичного діяча.

Універсальність творчої особистості – тема, яка набуває все більшої актуальності. Їй присвячуються виступи на конференціях і дописи в блогах, наукові статті й публіцистичні нариси, монографії, посібники та дисертаційні дослідження в різних сферах гуманітарного знання [2, с. 226].

Універсальною можна вважати ту творчу особистість, якій притаманно більше ніж один вид провідної творчої діяльності, всередині котрої виникають і диференціюються нові види творчої діяльності, формуються або перебудовуються творчі процеси, і яка визначає загальний профіль творчої особистості та його зміни у кожний період її діяльності [2, с. 229].